

USTAWA
z dnia 19 czerwca 1997 r.

o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest¹

Opracowano na podstawie: tj. Dz.U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20, Nr 96, poz. 959, Nr 120, poz. 1252, Nr 210, poz. 2135, z 2005 r. Nr 10, poz. 72.

Art. 1.

1. W celu wyeliminowania produkcji, stosowania oraz obrotu wyrobami zawierającymi azbest zakazuje się:
 - 1) wprowadzania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:
 - a) wyrobów zawierających azbest,
 - b) azbestu;
 - 2) produkcji wyrobów zawierających azbest;
 - 3) obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi azbest.
2. Ilekroć w ustawie jest mowa o azbeście, należy przez to rozumieć następujące włókniste krzemiany:
 - 1) azbest chryzotylowy, nr CAS²⁾ 12001-29-5;
 - 2) azbest krokidolitowy, nr CAS 12001-28-4;
 - 3) azbest amozytowy (gruenerytowy), nr CAS 12172-73-5;
 - 4) azbest antofilitowy, nr CAS 77536-67-5;
 - 5) azbest tremolitowy, nr CAS 77536-68-6;
 - 6) azbest aktynolitowy, nr CAS 77536-66-4.
3. Przepis ust. 1 nie ma zastosowania do diafragma do istniejących instalacji elektrolitycznych zawierających azbest chryzotylowy oraz do wałów z azbestu

¹⁾ Niniejsza ustawa dokonuje w zakresie swojej regulacji wdrożenia następujących dyrektyw Wspólnot Europejskich:

- 1) dyrektywy Rady 76/769/EWG z dnia 27 lipca 1976 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (Dz.Urz. WE L 262 z 27.09.1976),
- 2) dyrektywy Komisji 1999/77/WE z dnia 26 lipca 1999 r. dostosowującej po raz szósty do postępu technicznego załącznik I do dyrektywy 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (azbest) (Dz.Urz. WE L 207 z 6.08.1999; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 24, str. 193-195).

Dane dotyczące aktów prawa Unii Europejskiej ogłoszonych przed dniem 1 maja 2004 r., zamieszczone w niniejszej ustawie, dotyczą ogłoszenia tych aktów w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej – wydanie specjalne.

²⁾ Nr CAS to numer w rejestrze *Chemical Abstracts Service*.

chryzotylowego stosowanych do ciągnięcia szkła, do czasu ich zużycia lub do czasu, kiedy będą dostępne substytuty bezazbestowe, w zależności od tego, która okoliczność wystąpi wcześniej.

Art. 4.

1. Minister właściwy do spraw gospodarki, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych, ministrem właściwym do spraw transportu oraz ministrem właściwym do spraw środowiska, określi, w drodze rozporządzenia, sposoby i warunki bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest. **art. 2 i art. 3 uchylone**
- 1a. W rozporządzeniu, o którym mowa w ust. 1, określa się:
- 1) obowiązki wykonawcy prac polegających na bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest;
 - 2) sposoby i warunki bezpiecznego użytkowania oraz usuwania wyrobów zawierających azbest, z uwzględnieniem zabezpieczeń przed przenikaniem azbestu do środowiska;
 - 3) warunki przygotowania do transportu i transportu wyrobów i odpadów zawierających azbest do miejsca ich składowania z uwzględnieniem zabezpieczeń przed przenikaniem azbestu do środowiska;
 - 4) wymagania, jakim powinno odpowiadać oznakowanie wyrobów i odpadów zawierających azbest.
2. Minister właściwy do spraw pracy, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia, określi, w drodze rozporządzenia, w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy:
- 1) zasady bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest,
 - 2) program szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest
- uwzględniając środki mające na celu eliminowanie lub ograniczanie emisji pyłów azbestu i ochrony pracowników przed ich działaniem oraz sposoby pakowania i znakowania materiałów zawierających azbest.

Art. 5.

1. Pracownikom zatrudnionym w zakładach wymienionych w załącznikach nr 2 i 3 do ustawy, w przypadku stwierdzenia po dniu rozwiązania stosunku pracy choroby zawodowej, jednorazowe odszkodowanie przysługujące od pracodawcy na podstawie przepisów o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych wypłaca Zakład Ubezpieczeń Społecznych.
2. Świadczenie, o którym mowa w ust. 1, finansowane jest ze środków budżetu państwa.
3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się także do jednorazowych odszkodowań przysługujących członkom rodziny pracownika, o którym mowa w ust. 1, a który zmarł wskutek choroby zawodowej.

Art. 6.

1. Osobom spełniającym warunki do uzyskania statusu bezrobotnego i prawa do zasiłku dla bezrobotnych, określone w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. Nr 99, poz. 1001), przysługuje świadczenie przedemerytalne, o którym mowa w art. 2 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych (Dz.U. Nr 120, poz. 1252), jeżeli posiadają okres uprawniający do emerytury wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, w tym co najmniej 10 lat były zatrudnione w pełnym wymiarze czasu pracy w zakładach wymienionych w załącznikach nr 2 i 3 do niniejszej ustawy, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3.
2. Do okresu zatrudnienia, o którym mowa w ust. 1, zalicza się okresy:
 - 1) zatrudnienia w zakładach wymienionych w załącznikach nr 2 i 3 oraz w przedsiębiorstwach powstałych w wyniku przekształcenia, podziału lub połączenia tych zakładów lub w przedsiębiorstwach korzystających z ich majątku do czasu zaprzestania produkcji wyrobów zawierających azbest i oczyszczenia tych zakładów z azbestu, nie później jednak niż do 31 grudnia 1999 r.;
 - 2) zatrudnienia w innych przedsiębiorstwach, jeżeli pracownik był oddelegowany i wykonywał stale pracę na terenie zakładów, o których mowa w pkt 1.
3. Prawo do świadczenia przedemerytalnego przysługuje osobie spełniającej warunki, o których mowa w ust. 1 i 2, która w dniu wejścia w życie ustawy była zatrudniona w zakładach wymienionych w ust. 2, a rozwiązanie stosunku pracy z ostatnim pracodawcą nastąpiło z przyczyn dotyczących zakładu pracy.

Obecnie: powiatowy urząd pracy

Art. 6a.

1. Na wniosek pracodawcy, wymienionego w załączniku nr 2 do ustawy, rejonowy urząd pracy może z Funduszu Pracy koszty szkolenia pracowników przez okres do 6 miesięcy, obejmujące także wynagrodzenie należne szkolonym pracownikom w okresie odbywania szkolenia oraz opłacone od tych wynagrodzeń składki na ubezpieczenie społeczne, jeżeli po zakończeniu szkolenia pracownicy zostaną zatrudnieni przez tego pracodawcę, zgodnie z kierunkiem odbytego szkolenia, przez okres co najmniej 12 miesięcy, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3.
2. Koszty szkolenia, o których mowa w ust. 1, są refundowane z Funduszu Pracy w wysokości uprzednio uzgodnionej, nieprzekraczającej jednak za jedną osobę miesięcznie kwoty trzykrotnego najniższego wynagrodzenia obowiązującego w dniu zawarcia umowy dotyczącej refundacji tych kosztów.
3. Pracodawca, który nie spełnił warunku, o którym mowa w ust. 1, obowiązany jest do zwrotu kosztów szkolenia refundowanych z Funduszu Pracy.

Art. 6b.

1. Pracownikom zakładów wymienionych w załącznikach nr 2 i 3 do ustawy, z którymi w okresie od 28 września 1998 r. do 31 grudnia 1998 r. stosunek pracy został rozwiązany z przyczyn dotyczących zakładu pracy, przysługuje jednorazowa odprawa w wysokości:
 - 1) dwunastomiesięcznego wynagrodzenia – zatrudnionym w zakładzie przez okres co najmniej 10 lat;

- 2) sześciomiesięcznego wynagrodzenia – zatrudnionym w zakładzie przez okres co najmniej 5 lat;
 - 3) trzymiesięcznego wynagrodzenia – zatrudnionym w zakładzie przez okres co najmniej roku.
2. Wynagrodzenie, o którym mowa w ust. 1, ustala się według zasad obowiązujących przy obliczaniu ekwiwalentu pieniężnego za urlop wypoczynkowy.
 3. Pracownikom uprawnionym do odprawy, o której mowa w ust. 1, nie przysługuje odprawa przewidziana w przepisach o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy lub w innych przepisach. Kwotę odprawy, o której mowa w ust. 1, pomniejsza się o kwotę innej, uprzednio wypłaconej odprawy.
 4. Odprawa, o której mowa w ust. 1, finansowana jest ze środków Funduszu Pracy.
 5. Na wniosek pracodawcy, złożony nie później niż do dnia 28 grudnia 1998 r., zawierający wykaz osób uprawnionych do odprawy oraz przysługujące tym osobom kwoty, kierownik rejonowego urzędu pracy przekazuje do dnia 31 grudnia 1998 r., na konto pracodawcy, środki Funduszu Pracy przeznaczone na wypłatę odpraw.
 6. Środki Funduszu Pracy, o których mowa w ust. 5, niewykorzystane zgodnie z przeznaczeniem, podlegają zwrotowi na konto rejonowego urzędu pracy, nie później niż w ciągu 30 dni od dnia ich otrzymania przez zakład pracy.
 7. Wysokość odprawy, o której mowa w ust. 1, nie może przekroczyć 25-krotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w II kwartale 1998 r.

Obecnie: powiatowy urząd pracy

Art. 7.

1. Celem objęcia szczególną opieką zdrowotną pracowników i byłych pracowników zatrudnionych przy produkcji wyrobów zawierających azbest wprowadza się książeczkę badań profilaktycznych dla osoby, która była lub jest zatrudniona w warunkach narażenia zawodowego w zakładach stosujących azbest w procesach technologicznych.
2. Książeczkę wystawia i przekazuje osobom, o których mowa w ust. 1, pracodawca, a w przypadku likwidacji lub upadłości pracodawcy – wojewódzki ośrodek medycyny pracy. Podmiot wystawiający książeczki zobowiązany jest do ich ewidencjonowania.
3. Minister właściwy do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia, wzór książeczki, sposób jej wypełniania i aktualizacji, uwzględniając czas zatrudnienia w warunkach narażenia zawodowego na działanie pyłów azbestu oraz szczególne parametry tego narażenia.

Art. 7a.

1. Pracownicy zakładów wymienionych w załączniku nr 4 do ustawy, zatrudnieni w tych zakładach w dniu 28 września 1997 r. lub przed tą datą, są uprawnieni do:
 - 1) okresowych badań lekarskich, o których mowa w art. 229 § 5 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy;
 - 2) bezpłatnego zaopatrzenia w leki związane z chorobami wywołanymi pracą przy azbestzie;

- 3) korzystania raz w roku z leczenia uzdrowiskowego oraz zwolnienia z odpłatności związanej z leczeniem uzdrowiskowym, o której mowa w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.
2. Uprawnienia, o których mowa w ust. 1, finansowane są ze środków budżetu państwa z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw zdrowia.
3. Minister właściwy do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia, warunki, które muszą spełniać podmioty uprawnione do przeprowadzania okresowych badań lekarskich, o których mowa w ust. 1 pkt 1, sposób sprawowania nadzoru nad ich przeprowadzaniem, tryb i zakres tych badań lekarskich, ich częstotliwość oraz sposób dokumentowania, uwzględniając zasady profilaktycznej opieki zdrowotnej nad pracownikami zatrudnionymi w warunkach narażenia na działanie czynników rakotwórczych i pyłów zwłókniających.
4. Minister właściwy do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia, wykaz leków, o których mowa w ust. 1 pkt 2, sposób realizacji recept oraz tryb rozliczania przez instytucje powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego z budżetem państwa kosztów tych leków, uwzględniając strukturę chorób i stosowane w leczeniu tych chorób leki.
5. Minister właściwy do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia:
 - 1) tryb kierowania na leczenie uzdrowiskowe, o którym mowa w ust. 1 pkt 3,
 - 2) tryb rozliczania przez instytucje powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego z budżetem państwa kosztów z tytułu odpłatności, o której mowa w ust. 1 pkt 3– uwzględniając podmioty kompetentne pod względem merytorycznym i formalnoprawnym do wystawiania skierowań i kwalifikowania na leczenie uzdrowiskowe.
6. Uprawnienia, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i 3, przysługują również pracownikom zatrudnionym w zakładach, które, zgodnie z art. 1 ust. 3, produkują wyroby zawierające azbest.

Obecnie: Narodowy Fundusz Zdrowia

Art. 7b.

1. Kto wbrew przepisom ustawy wprowadza na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej azbest lub wyroby zawierające azbest, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.
2. Tej samej karze podlega, kto produkuje wyroby zawierające azbest lub dokonuje obrotu azbestem lub wyrobami zawierającymi azbest.

Art. 8.

Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

Załączniki do ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r.

Załącznik nr 2 załącznik nr 1 uchylony

Wykaz zakładów, które produkują wyroby zawierające azbest

1. „Eternit” Polsko-Austriacka Spółka z o.o. w Szczucinie
2. Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe „Izopol” Spółka Akcyjna w Trzemesznie
3. Zakłady Wyrobów Azbestowo-Cementowych w Wierzbicy k. Radomia
4. Przedsiębiorstwo Materiałów Izolacji Budowlanej „Izolacja” w Ogrodzieńcu.

Załącznik nr 3

Wykaz zakładów, które zaprzestały produkcji wyrobów zawierających azbest

1. „Fabryka Okładzin Ciernych” Spółka Akcyjna w Markach k. Warszawy,
2. Przedsiębiorstwo Państwowe „Gambit” w Lubawce,
3. Wytwórnia Uszczelek „Morpak” Spółka z o.o. w Gdańsku,
4. Fabryka Odzieży i Tkanin Żaroodpornych „Izo-term” w Gryfowie Śląskim,
5. Zakłady Wyrobów Uszczelniających i Termoizolacyjnych „Polonit” Spółka z o.o. w Łodzi,
6. Zakłady Uszczelnień i Wyrobów Azbestowych „Polonit” w likwidacji w Łodzi,
7. Zakłady Wyrobów Azbestowo-Cementowych w Małkini,
8. Pruszkowskie Zakłady Materiałów Izolacyjnych w Pruszkowie,
9. Lubelskie Zakłady Eternitu w Lublinie,
10. Lubelskie Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowe Ceramiki Budowlanej w Niemcach z siedzibą w Lublinie,
11. Zakład Produkcji Płytek Azbestowo-Cementowych w Końskowoli,
12. Przedsiębiorstwo Materiałów Izolacji Budowlanej „Izolacja” w Jarocinie,
13. Zakłady Wyrobów Azbestowo-Cementowych „COBRPIB” w Katowicach,
14. Zakład Materiałów Hydroizolacyjnych „COBRPIB” w Pruszkowie,
15. Fabryka Płyt Filtracyjnych „Filtr” w Pilchowicach,
16. Zakłady Wyrobów Azbestowo-Cementowych w Szczucinie.

Załącznik nr 4

Wykaz zakładów, które stosowały azbest w produkcji i których pracownicy są uprawnieni do świadczeń określonych w art. 7a ust. 1 ustawy

1. Fabryka Okładzin Ciernych „FOMAR ROULUNDS” S.A. w Markach k. Warszawy (poprzednia nazwa – Fabryka Okładzin Ciernych „POLMO”) wraz z kooperantami.
2. Przedsiębiorstwo Państwowe „GAMBIT” Zakład Pracy Chronionej w Lubawce (poprzednia nazwa – Zakład Wyrobów Azbestowych „GAMBIT” w Lubawce).
3. Wytwórnia Uszczelek „MORPAK” Sp. z o.o. w Gdańsku.
4. Fabryka Odzieży i Tkanin Żaroodpornych „IZO-TERM” w Gryfowie Śląskim (poprzednia nazwa – Dolnośląskie Zakłady Uszczelnień i Wyrobów Azbestowych „AZBESTOLIT” w Gryfowie Śląskim).
5. Zakłady Wyrobów Uszczelniających i Termoizolacyjnych POLONIT Sp. z o.o. w Łodzi (poprzednie nazwy: Zakłady Uszczelnień i Wyrobów Azbestowych AZBEST, Zakłady Uszczelnień Azbestowych POLONIT).
6. Mazowieckie Przedsiębiorstwo Materiałów Izolacji Budowlanej „Izolacja” w Małkini (poprzednia nazwa: Zakład Wyrobów Azbestowo-Cementowych w Małkini).
7. Pruszkowskie Zakłady Materiałów Izolacyjnych w Pruszkowie.
8. Lubelskie Zakłady Eternitu w Lublinie.
9. Zakład Produkcji Płytek Cementowo-Azbestowych w Końskowoli k. Puław.
10. Przedsiębiorstwo Materiałów Izolacji Budowlanej „IZOLACJA” w Jarocinie.
11. Zakłady Wyrobów Azbestowo-Cementowych „COBRPIB” w Katowicach.
12. Centralny Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Przemysłu Izolacji Budowlanej w Katowicach Oddział w Pruszkowie.
13. BEMA Fabryka Płyt Filtracyjnych i Tektury w Pilchowicach (poprzednia nazwa – Fabryka Płyt Filtracyjnych „FILTR” w Pilchowicach).
14. „Dachy Szczucińskie” Sp. z o.o. w Szczucinie (poprzednie nazwy: Zakład Wyrobów Azbestowo-Cementowych w Szczucinie, Przedsiębiorstwo Materiałów Budowlanych „IZOLACJA”, „ETERNIT” Polsko-Austriacka Spółka z o.o.).
15. Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe „IZOPOL” S.A. w Trzemesznie.
16. Przedsiębiorstwo Materiałów Izolacji Budowlanej „IZOLACJA” w Ogrodzieńcu (poprzednia nazwa – Zawierciańskie Zakłady Eternitu w Ogrodzieńcu).
17. Fabryka Styropianu i Wyrobów Pokryciowych „Izolacja” PP w Wierzbicy k. Radomia (poprzednie nazwy: Zakłady Wyrobów Azbestowo-Cementowych w Wierzbicy, „Izolacja Wierzbica” Fabryka Styropianu i Wyrobów Pokryciowych PP).
18. „POLIFARB”-CIESZYN” S.A. we Wrocławiu (poprzednia nazwa – „POLIFARB” Wrocławska Fabryka Farb i Lakierów).
19. PPHU HAMEX we Wrocławiu (poprzednia nazwa – Wyrób Okładzin Hamulcowych i Renowacja Korków).

20. Kombinat Budowlany we Włocławku.
21. Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna w Parczewie.
22. Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Wdrożeniowe „Polinova” Sp. z o.o. w Katowicach – Zakład w Trzebini (poprzednie nazwy: Zjednoczone Fabryki Portland Cementu „Firlej” w Górcie, Chrzanowskie Zakłady Eternitu w Trzebini-Sierszy, Zakłady Wyrobów Azbestowo-Cementowych w Szczucinie, Przedsiębiorstwo Materiałów Izolacji Budowlanej „Izolacja” w Ogrodzieńcu – Zakład w Trzebini).
23. Metsa Tissue S.A. w Konstancinie-Jeziornie (poprzednia nazwa – Warszawskie Zakłady Papiernicze).
24. Zakłady Chemiczne i Tworzyw Sztucznych Boryszew S.A. w Sochaczewie (poprzednia nazwa – Zakłady Chemiczne „Boryszew”).
25. KONIMPEX Sp. z o.o. Konin, Oddział w Sokółce (poprzednia nazwa – Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe KONIMPEX Sp. z o.o. w Koninie, Oddział w Sokółce).
26. Wytwórnia Materiałów Izolacyjnych Azbestowo-Cementowych S.C. w Żelechach, gm. Piątnica.
27. Wytwórnia Uszczelek „PZL MORPAK” Zakład w Łapinie.
28. PILKINGTON POLSKA w Sandomierzu (poprzednia nazwa – Huta Szkła Okiennego „Sandomierz”).